Štev. 40. V Ljubljani, dne 30. maja 1908. Leto II.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA CELO LETO 6 K, ZA POL LETA 3 K, ZA ČETRT LETA 1 K 50 v. V LJUBLJANI S POŠILJANJEM NA DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 9 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Jezikovno vprašanje v naši državi.

Kakor znano pripravljata parlament in vlada novi jezikovni zakon. Novi zakon je za vse avstrijske narodnosti in za vso prihodnjo državno politiko v Avstriji največje važnosti in zasluži, da mu posvetijo poslanci vseh narodnosti in vseh političnih struj kar največ pozornosti.

Ker je nemščina itak nad vse protežirani jezik v Avstriji, ki uživa neomejeno, vedno in povsod nezaslišane krivične privilegije, je umevno in edino pravilno, da bi moral novi jezikovni zakon omejiti te predpravice nemščine, in skušati tlačenim, zatiranim in preziranim slovanskim narečjem pomoči do večje veljave, katera jim po vsej pravici v polni meri tudi gre, ker tvorijo Slovani veliko večino v državi.

Pri novem jezikovnem zakonu pridejo predvsemi v poštev razmere na Češkem in Moravskem, ker so si te ozire izbojevali na eni strani Čehi s svojimi neumorno vstrajnimi zahtevami in svojo doslednostjo v praksi glede svojega jezika; na drugi strani so pa uvideli Nemci, ki so na Češkem v manjšini, da jim tam njih znana prepotenca nič ne koristi in da jim je pričakovati več uspeha, ako se postavijo vsaj v nekaterih točkah na stališče jezikovne enakopravnosti.

Kjer gre torej Nemcem za kožo, tam se kaj hitro zavzamejo za pravico in enakopravnost.

Vse drugo stališče pa zavzemajo glede alpskih dežel. Združeni pričeli so organizovano delo proti temu, da bi se novi jezikovni zakon, ki bo vsaj deloma zastopal stališče enakopravnosti, raztezal tudi na alpske dežele avstrijske, ker je ravno v teh pripisovati velikanske nemške uspehe v jezikovnem prodiranju, predvsem in skoraj izključno le kršitvi zakona jezikovne enakopravnosti s strani drznih Nemcev pod zaščito vlade. Kjer imajo Nemci od krivičnega starega jezikovnega zakona koristi, tam naj ostane stari zakon, in naj datira le-ta iz temnega srednjega veka ali iz kake še prejšnje dobe.

Sveta in prva dolžnost slovenskih naših poslancev pa je sedaj, da z vsemi svojimi močmi solidarno poskusijo vse in uporabijo tudi najskrajnejša sredstva, da se tudi za naše slovenske dežele uveljavi jezikovni zakon, ki bo našemu jeziku dal onih pravic, katerih mu po današnjem pravcu nedostaja in bo s tem omogočil prost kulturen razvoj Slovencev. V to svrho treba je predpriprav, ki se naj kar najhitreje izvrše; treba je iskati in dobiti pri vseh avstrijskih Slovanih zagotovila njihove pomoči; treba je spraviti skupaj večino, katero bi morali Slovani vedno tvarjati, kadar se gre za kako tako eminentno važno vprašanje, kakor je jezikovno.

Nemški štajerski in koroški poslanci že prirejajo protestne shode proti poskusom uveljavljanja enakopravnosti slovenščine pri uradih; vse to v svrho „Stimmungsmacherei“ proti nameravanemu jezikovnemu zakonu. Da tudi direktno vplivajo na vedno jim naklonjeno vlado je samo ob sebi umevno. Nemci so torej na delu, in če Slovenci ne bomo solidarni z vsemi avstrijskimi Slovani in solidarni med seboj napeli vse svoje moči, zamudili bomo zopet priliko, pri kateri bi lahko prišla naša narodna zadeva za korak naprej.

Proč torej sedaj z malenkostnim strankarstvom in proč z vednim meštarenjem in nizkotnim in poniževalnim beračenjem pri vladi in pri Nemcih za kako strankarsko koncesijo! Kako sramotne so te koncesije (dve nemški gimnaziji za par tisoč Nemcev na Kranjskem, mestni mandat kočevski za en tisoč Nemcev itd.) in kje so pa tiste protiusluge Nemcev?

Skrajni čas je, da nastopimo samostojno pot. V zvezi z ostalimi Slovani lahko diktiramo avstrijsko politiko, kakor je to že toliko stokrat storila protežirana nemška manjšina. V jezikovnih vprašanjih, treba je na vsak način in v vsakem slučaju spraviti skupaj „slovansko zvezo“. V to svrho bilo bi najboljše ustanoviti permanentni jezikovni odsek vseh slovanskih v parlamentu zastopanih narodnosti. Le na ta način bo mogoče, da izidejo iz predstoječega jezikovnega boja kot zmagovalci Slovani — da zmaga torej večina!

Velika nemška pridobitev vsled volilne reforme za kranjski deželni zbor.

(Dopis iz dolenjskega meščanstva.)

Vaš uvodnik v „Novi Dobi“ zadnjo soboto je zadel v črno. Postopanje sedanjih zastopnikov slov. mest o priliki volilne reforme za dež. zbor je z ozirom na dolenjska mesta škandal. Volilna reforma je za dolenjska mesta nečuvena krivica iz gospodarskega stališča, stališča časti in stališča narodnosti. Iz stališča narodnosti je v resnici, kot ste poudarjali nesramno izdajstvo slovenske stvari. Glavno besedo je pri tem imela „slovenska“ (!) „narodno-napredna“ (!) stranka, ki zastopa sedaj kranjska mesta. Govorilo in pisalo pa se je celo, da je ta laži-narodna in laži-meščanska liberalna stranka celo naravnost zahtevala (!) da se loči Ribnica od Kočevja ter se priklopi ostalim dolenjskim mestom in trgom! Besedo je imel poleg „narodnjakov“ dr. Tavčarja in dr. Trillerja sedanji poslanec dolenjskih mest notar Plantan!

Kočevje s 1100 dušami, bo imelo sedaj svojega dež. poslanca! Zakaj? Samo zato, ker so Kočevci Nemci ali nemškutarji! Dolenjska mesta imajo sedaj 11.000 prebivalcev ter so razen Ljubljane sedaj največji volilni okraj na Kranjskem, da celo v Ljubljani pride po volilni reformi že na vsakih dobrih 8000 prebivalcev en poslanec, ker dobi sedaj 5 poslancev. En Kočevec je torej po najnovejšem mnenju „narodno-napredne“ stranke vreden toliko kot deset ostalih dolenjskih meščanov! To je zahvala propadajoče laži-narodno-napredne stranke dolenjskim meščanom za to, ker so ščitili vedno brezpogojno to „napredno“ gospodo. Nemec in nemškutar biti danes na Kranjskem je torej najpametnejše in politično najuspešnejše in to vsled krivde Slovencev!

Že po državnozborski volilni reformi so bili Kočevci nezaslišano protežirani ter so dobili čisto na novo za 14.000 prebivalcev (davčna moč njihova je pod ničlo) svoj volilni okraj, dočim imajo ostali volilni okraji na Kranjskem po 40.000—50.000 prebivalcev. Kočevski drž. volilni okraj je najmanjši v Avstriji. Krivi so bili sicer tu v prvi vrsti Nemci v dunajskem parlamentu, vendar pa slov. poslanci iz Kranjske na tem niso nedolžni. Po deželnozborski volilni reformi so ohranili Nemci škandalozni privilegij v kuriji veleposestva, kar bi se ne zgodilo v nobeni drugi kronovini, če bi bila konstelacija podobna kot pri nas v tem slučaju, Nemci v veleposestni kuriji pa so imeli v prvi vrsti za argument, da se ohrani status quo ante, veleposestvo kot tako, ne njih nemški nacionalizem. „Narodno-napredna“ stranka je sicer vpila, da je odprava ali vsaj reforma veleposestne kurije pogoj sploh za vsako volilno reformo za deželni zbor,

LISTEK.

Kaj pravi stari Groga o Rašici?

Potopisne črtice. Franjo Pirc.

(Konec.)

Se pravi, obljubil sem vam tisto povest o starem ajdovskem gradu vrh Rašice, kjer še dandanes pravijo „na Turnu“. Evo, tu jo imate. V onem davnem času, ko so rimske legije stale v starodavni Ljubljani, so prišli Rimljani tudi na Rašico. Rašičanje jih splošno nazivljajo za „Ajde“. Da se bolje razumemo, krenimo, prosim, le za trenotek vstran. Pri Rašičanih in njihovih sosedih Gameljčanih je namreč splošno vse „ajdovsko“, pa bodi tisočletja nazaj pred Rimljani, ali tisoč in toliko sto let naprej za njimi do prihoda Francozov na Rašico in Gameljne. Celo Urana iz Dol. Gameljnov bi radi imeli za pristnega potomca starih „Ajdov“, kot prvih gospodarjev Rašice in okolice. In Uran sam je kaj ponosen na to; govori se tudi, da je za svoje „ajdovsko pokoljenje“ ves navdušen; posebno, če ga takole ob nedeljah zalotiš pri Šraju. Sicer pa je Uran že popolnoma naše vere, mož poštenjak ima sv. Martina za svojega patrona. Pa bržkone so bili tudi njegovi pradedje tako kakor on, po svojem imenu „Urani“ bližje sorodni kranjskemu vranu (le teh je zlasti pozimi mnogo na Rašici) kakor pa ajdovskemu Uranu, katerega si Rimljani skoraj gotovo niso izposodili od Grkov, da bi ga ponesli seboj na kranjsko Rašico. Tudi nemško pokrščenje iz „Vranščice“ na „Uranschitz“ je jako dvomljivo in brez potrjenega krstnega lista. — Toda ljubi moji, jaz mislim, da pustimo našemu Martinu Uranu njegovo „ajdovsko“ veselje, vsaj dotlej, dokler se ne reši tudi za Trubarjevo rojstno vas Rášico na Dolenjskem važno vprašanje, katero izmed tolikih imen za sedanjo Gorenjsko Rašico je pravzaprav pravo.

Ali „Graščica“, kakor so jo prvotno imenovali in pisali, (čez Graščico na Trzin) ali „Rašica“, kakor se sedaj splošno izgovarja; ali „Vranščica“, katero ime tudi profesor Orožen rabi; ali „Vršica“, na kar me je opozoril nek duhovnik, rojak te gore; ali končno nemški posnetek „Uranschitz“ po imenu našega pseudo Ajda Urana iz Dol. Gameljnov.

Torej da pridemo z našo povestjo zopet korak naprej, recimo, da so bili „Ajdje“ prvi naselniki Rašice. Na kraju, kjer smo se zadnjič razšli, to je na najvišjem vrhu gore, so si postavili prvo svojo utrdbo. Pozneje so zrasle tudi nižje okoli nje manjše naselbine. Pečali so se z izdelovanjem vojnega orožja. Rudo so bili zasledili na raznih krajih obsežne gore; nekateri trdijo, da so rudo kopali tudi doli ob Taboru nad Dol. Gameljni. (Tam so v novejšem času zasledili tudi živo srebro; toda odgovornost za verodostojnost te vesti prepuščamo Gameljčanom samim.) Na severnih rebrih gore so si izprva postavili preproste topilnice, ali „plavže“; najbrže so pri tem vporabili tudi konstantni severni veter; tako tudi „sapnice“, o katerih smo že zadnjič rekli, da kot globoke razpoke iz sebe izpuščajo močno sapo. Kraju, kjer so stali plavži, ljudje še dandanes pravijo „kovačnice“. Ker smo ravnokar omenjali tudi „sapnice“, naj še dostavim, da je ravno v bližini „kovačnic“ baje tudi največ „sapnic“.

Niso pa le topili rudo, ampak kakor smo že zgoraj omenili, izdelovali so tudi vojno orožje. V to svrho so vporabili ob vznožju gore tekočo bistro Gameljščico.*) Ob nji so si postavili „fužine“. Ena tistih je stala na mestu, kjer je danes Aučarjev mlin na Dol. Gameljnih. Ta, ali vsaj na ti postavljena fužina se je ohranila do novejšega časa. Še dandanes živeči starejši Gameljčanje se dobro spominjajo, kako je „norec“ (kladvo) ropotal od 5. ure zjutraj do pozne noči. Ti pozni nasledniki prvih

*) Takrat še Dol. Gameljni niso bile naseljeni. Šele iz poznejših časov dobimo prve tri posestnike: Pri Uranu, Mački in Gruntarju.

slednjič pa je sama to svojo narodno in gospodarsko zahtevo poteptala. Poteptala pa je narodnost in gospodarski moment, ker ji to še ni bilo dovolj povrh tudi še v kuriji mest in trgov.

Kurija mest in trgov se je reformirala. Soglasno se je sprejel princip, da se mandati volilnih okrajev mest in trgov pravilnejše razdele. Zgodilo se je to v Ljubljani. Zakaj se ni to zgodilo na Dolenjskem? Okraj dolenjskih mest je bil z ozirom na druge mestne okraje, ki imajo po kakih 3500—5000 prebivalcev, mnogo prevelik in za Ljubljano največji v deželi. Interesi volilcev so bili prikrajšani. Zakaj ni zahtevala „narodno-napredna“ stranka, da se okraj dolenjskih mest razdeli ter se priklopi nekaj trgov Kočevju-Ribnici? Mandat bi bil prišel tako v slovenske roke in ker misli liberalna stranka, da je tako močna v dolenjskih mestih in trgih, bila bi to celo pridobitev za liberalno stranko, ki bi imela potem en mandat več. To bi liberalna stranka najmanj lahko dosegla, če bi ji bilo kaj na narodnosti, kajti brez tega bi ne bila smela koncedirati nem. veleposestnikom status quo ter bi ga ji brez dvoma tudi treba ne bilo, kajti v veleposestni kuriji je vendar skoro tretjina Slovencev, ki ostanejo tudi brez zastopstva, kakor bi bila peščica Nemcev v reformiranem kočevsko-ribniškem mestnem okraju.

Govorica pa pripoveduje nekaj drugega. Boginja Fama šepeče, da je storila liberalna stranka izdajstvo nad dolenjskimi meščani in Ribnico vsled tega, ker se nečuti več dovolj varno v nekaterih dolenjskih mestih in trgih. Nekatera manjša mesta bi utegnila voliti klerikalno in liberalna stranka bi imela težko stališče. Radi tega, da si osigurajo mandat, priklopili so liberalci Ribnico češ, da bo volila protiklerikalno. Da bi zmagal v dolenjskih mestih klerikalni kandidat, do danes še ni gotovo. Strankarska zaslepljenost, onemoglost in brezdelje liberalne stranke, ki sama ne veruje več v svojo življenskomoč, je povzročilo, izdajstvo interesov dolenjskih meščanov in vzelo Slovencem na Kranjskem kočevsko-ribniški mandat v mestni kuriji, ki bi ga izgubili Nemci vsaj v dveh volilnih dobah zavedno.

Dolenjskim meščanom z Ribničani vred pa se je zečelo že davno svitati in dolgo ne bo, ko se iz omotice popolnoma predramijo sklenejo s sedanjimi svojimi reprezentanti, ki brez glave pospešujejo Nemštvo na Kranjskem na škodo Slovenstvu. Laži-narodno-napredna stranka odprla jim je sama oči ter pokazala v bengalični luči svoj pravi obraz.

Politični pregled.

Državni zbor.

Po šestih letih je poslanska zbornica prvič prišla do razprave o rednem proračunu. S tem je konec gospodarstva s provizoriji ter začetek nove dobe, ko bodo zopet ljudski zastopniki odločevali v proračunskem gospodarstvu. Proračunska debata bo obsegala največ 200 sej, ker so se parlamentarne stranke radi pomanjkanja časa tako sporazumele. Pričakovati je zelo ostre debate, ker se iznova razvijejo vsa vprašanja, s katerimi se je v zadnjem času razburjalo in bavilo javno mnenje. — Precej v početku seje se je razpravljalo o nujnem predlogu poslanca dr. Steinwenderja, naj se takoj začne razpravljati o proračunu. Predlog je bil sprejet, nakar se je pričela v podaljšani seji generalna debata.

Nemška svobodomiselna stranka proti Slovencem.

Nemški svobodomiselni poslanci s Koroškega, Štajerskega in Kranjskega so vročili ministrskemu predsedniku spomenico, v kateri naglašajo, da se nemško prebivalstvo zelo razburja, ker hočejo slovenski politiki uvesti slovenščino pri vseh uradih. Poudarjajo tudi, da bodo te slovenske spletke izzvale take razmere, kakor so se razvile na Češkem. Ministrski predsednik je odgovoril, da hoče posvetiti spomenici vso pozornost. — Ni nam treba pripomniti, da so vse vesti o razburjenosti nemškega „ljudstva“ na Koroškem in Štajerskem, saj na Kranjskem niti Nemcev ni, popolnoma izmišljena. Protestnega shoda v Celovcu, ravno tako onega v Gradcu, se je udeležilo le par sto — prvega okolu 300, druzega pa celo samo 200 — zagrizenih državnih uradnikov in ti menda vendar ne tvorijo ljudstva!?

Radovedni pa smo, kdaj bo Slovanom „pravični“ Beck začel obračati vso pozornost tudi na interpelacije slovenskih poslancev. Dobro umemo to zakrinkano početje nemških poslancev. Za druge dežele se napravljajo jezikovni načrti, ki so neizogibni. Nemški poslanci pa menijo da je sedaj za nje najugodnejši čas, da zabranijo jezikovni zakon za alpske dežele. In res se ne motijo. Če dosežejo pri vladi kaj uspeha, preden stopi jezikovni zakon za druge dežele v veljavo, potem se bo za Slovence dalo težko kaj doseči. Slovenski poslanci na krov!

Rusija.

Državni svet v Petrogradu je sklenil v svoji drugi seji, da se čim prej zgradi amurska železnica. Vlada in tudi vojni minister sta izjavila, da se glasom mirovne pogodbe v Portsmouthu ne sme severno-mandžurska železnica, ki pelje skozi kineško ozemlje, uporabljati v vojaške svrhe. Zato treba zgraditi drugo — amursko železnico. Rusija ne misli na vojno, ali vendar mora biti pripravljena za vsak slučaj.

Da posveča Rusija vzhodnoazijskemu vprašanju slej ko prej največjo pozornost, dokazuje dejstvo, da je imenovala vlada ruskim poslanikom v Pekingu izbornega poznavalca ondotnih razmer, Korokroceva, ki je bil glavni tajnik ruskega odposlanstva pri sklepanju miru v Portsmouthu.

Pa tudi ideja slovanstva zadobiva čim več tal v Rusiji. Tako so nedavno v Petrogradu osnovali „Društvo slovanske solidarnosti“. Na čelu tega društva je znani Miljutin. Društvo ustanovi podružnice po vseh slovanskih deželah.

Čim bolj pa se širi slovanofilsko gibanje na Ruskem, tem večjo pozornost in skrb vzbuja tiho, a neprestano in dobro organizirano prodiranje smrtnega sovražnika Slovanov, lokavega Nemca, in vlada sama je začela pazno zasledovati to državi nevarno gibanje. Tako je vrhovno sodišče v Varšavi naložilo vsem okrožnim notarjem, da točno sestavijo listo vsega posestva in veleposestva, ki je v zadnjih letih prešlo v nemške roke. Tā nalog je prišel naravnost iz Petrograda.

Finska delegacija v dumi.

Iz petrograjskih političnih krogov se doznaje, da je dovršen zakonski načrt, ki urejuje državni odnošaj med Rusijo in Finsko. V načrtu je določeno, da imajo razpravam dume prisostvovati tudi delegati finskega deželnega zbora. Potemtakem bo Finska zastopana v ruski dumi.

Občinske volitve v Sofiji.

Pri zadnjih občinskih volitvah v Sofiji je zmagala z veliko večino demokratična vladna stranka, ki je dobila od 6580 oddanih glasov 4500. Opozicijonalci so dobili 1500 glasov, združeni liberalci in nacionalci pa 580 glasov. Ker ima Sofija, ki šteje 83.000 prebivalcev, okroglo 20.000 volilcev, je bila udeležba pri občinskih volitvah jako pičla kar je pa razumljivo, če se pomisli, da se morajo opozicijonalni uradniki volitev zdržati, ker bi sicer izgubili svojo službo. Židovski volilci, ki štejejo okroglo 1000 glasov, so glasovali kompaktno za vladno stranko. Rezultat teh volitev je posebno značilen, ker se da sklepati na izid volitev v sobranje, ki se vrše v najkrajšem času in kjer bo dobila vladna stranka brezdvomno tudi veliko večino.

Iz Macedonije.

Praske med srbskimi, bulgarskimi in grškimi četami so tudi letos, kakor sploh vsako pomlad, na dnevnem redu. Pred kakimi 4 leti so nastopale v Macedoniji izključno le bolgarske čete, katere so svoje delovanje raztezale tudi v srbsko okolico Stiplja. Toda Srbi so po bulgarskem vzorcu kmalu formirali čete in se je prebivalstvo ondotnega vilajeta, ki je po večini srbske narodnosti, tudi kmalu nagnilo na stran srbskih vstaških čet, katerim se je kmalu posrečilo, pregnati Albance, Turke in Bolgare iz okolice Skoplja (Uesküb), Weles in Prilipa, tako da se nasprotniki le še redkokdaj upajo v te kraje. V teh bojih so se na srbski strani posebno odlikovali voditelji Gligor, Trenko, Gjorgja, bivši učitelj Babunski, bivši menih Trbić in pop Bogdau.

Mladoturška agitacija.

Mladoturška stranka se vedno bolj razširja in nastopa zadnji čas celo v neposredni bližini sultana. Tako so našli te dni bombe v šoli „Aschire“, kjer se vzgajajo sinovi odličnih Arabcev in Kurdov za sultanove adjutante. Seveda so šolo takoj zaprli in djali nekaj gojencev pod ključ. Vzlic temu pa se nemiri ponavljajo dan na dan in sicer sistematično, tako da je sklepati na dobro organizirano akcijo. Z Armenci zvezani Mladoturki zahtevajo odpravo absolutizma in vpeljavo modernih reform. To gibanje posebno pospešuje bolehnost sultana in vprašanje prestolonasledstva, katero hoče sultan predrugačiti.

Maroko.

Francoska vlada je sklenila, vojaške akcije v Maroku skrčiti. General d'Amade je dobil brzojavno naročilo, da se vzdrži vsacega prodiranja in da uredi stvar tako, da se francoska armada polagoma umakne iz Kasablanke. Obenem so dobili francoski poslanci v inozemstvu nalog, da obvestijo velevlasti o tem koraku. Najprej je storil to francoski poslanec Cambon v Berolinu, ki je o tem razpravljal z nemškim državnim tajnikom pl. Schvenom v skoraj dve uri trajajočem govoru. Oficijozno se razglaša, da je dal Cambon nemški vladi zagotovila v takem obsegu, da so s francosko akcijo v Maroku zadovoljne vse velevlasti, ki so podpirale algeciraško pogodbo. Doseglo se je tudi sporazumljenje glede stališča, ki ga bodo zavzele velevlasti v medsebojnem boju obeh sultanov in odredile so se tudi varnostne odredbe glede evropskih naselnikov v Maroku. Obče se pričakuje, da se bodo konference med interesiranimi velevlastmi nadaljevale po boju, ki se mora vsak čas vneti med vojskama Abdul Azisa in Mulej Hafida. Gotovo je, da Francija v slučaju, ako protisultan zmaga, ne bode ž njim paktirala brez izrecnega dovoljenja ostalih algeciraških velevlasti.

Glasom najnovejših poročil je prišel protisultan Mulej Hafid v mesto Mekines in pustil oropati vse hiše, ki so last maghcena in njegovih prijateljev. Prisvojil si je tudi denar francoske sanitetne postaje in razdejal stanovanje zdravnika Dinguizly. Sodijo, da se poda Mulej Hafid koncem tega meseca v glavno mesto Fes.

☛ **Dalje v prilogi.** ☚

fužinarjev kajpada niso več topili rude in tudi ne več izdelovali vojnega orožja, marveč le izdelke za domačo potrebo: sekire, kladva, žage itd. Ampak težko kladvo tudi zadnjih slovenskih fužinarjev je pred kakimi 50 leti polagoma utihnilo. Podrli so zadnjo fužino, in na njenem mestu se sedaj oglaša mlinsko kolo. Ali ostalo pa je ime kraja „fužine“ in da bo tudi še nadalje tako ostalo, zato ga omenjamo tudi v naši povesti.

Ko je glavar naselbine in obenem prednik kovaške družbe umrl, so ga pokopali na vspetem desnem bregu Gameljščice, blizo nad fužino. Ob grobišču so pozneje postavili prvotno kapelico sv. Lenarta, katero so pozneje še najbrže povečali. Gotovo pa je, da je stalo zidovje stare cerkve tako, da je bila spominska plošča ob desni južni strani vzidana; pod ploščo je bilo grobišče. Gameljčane je večkrat mikalo na kraju groba kopati „šac“. Mislili so bogve koliko zlata leži pokopanega v grobu. No, iz spoštovanja do svetega kraja je ostal grob nedotaknjen, dokler so pred kakimi 30. do 40. leti podrli staro cerkev in jo v sedanjo prenovili. Takrat se je na prizadevanje in po zaslugi tedanjega šmartenskega kaplana č. g. Žana (sedaj umirovljen pri Sv. Jakobu v Ljubljani) spominska plošča ohranila in z našlimi ostanki trupla vred zopet vzidala v novo cerkev. Le podstavek spomenika se je bil prelomil in zavrgel. Napis pa je ostal; lahko se ga s ceste opazi. Po mnenju č. g. Žana je ta spominek najstarejši kovaški spomin na Kranjskem. Zato in ker se poleg domačinov tudi tuji izletniki zanj zanimajo, pa tudi mi v svoji povesti postavimo skromen spomin. (Zahvala za to gre preč. g. Žanu, ki mi je podaril prepis spominskega napisa). Napis se glasi:

D · M
L · CAESERNIO
PRIMITIVO
IIIIV · ET · DEC · COL · FAB
ET OLLIAE PRIMILLAE
CONIVG · EIVS
LEG · EX TESTAMENT · EOR
DEC · IIII COLL · FABR
VTI · ROSAS CARNAR ·
DVCANT · CC
L · CAESERNIVS
PRIMITIVUS
PARENTIB.

(Diis Manibus. Lucio Caesernio Primitivo quinqueviro et decuriali collegii fabrum et Olliae Primillae coniugi eius, legatis ex testamentis eorum decuriis quatuor collegii fabrum, uti rosas Carnariis ducant denariis ducentis. Lucius Caesernius Primitivus parentibus.)

Potemtakem je obstala družba 5 kovačev. Po smrti predstojnika družbe in njegove žene je postavil sin Lucij ta spominek s testamentarično določbo, da se skrbi za ozaljšanje groba s cvetlicami na praznik boginje Karne (Karna, boginja človeškega mesa, praznovalo se je 1. junija), v kar se je določil znesek 200 denarjev. Ostali komentar temu napisu vsebuje, kolikor sem mogel poizvedeti narodna pripovedka — torej naša povest o prvih naseljencih Rašice in Dol. Gameljnov.

Naši povesti o ajdovskemu gradu vrh današnje Rašice, bi bilo le še nekoliko opazk pristaviti. O poznejši osodi prve naselbine vrh gore in doli ob Gameljščici, so mnenja različna, da bi jih tukaj upoštevali. Kot splošno pa se domneva, da je bil grad, ali „turn“ ob času turških navalov razrušen. O „kovačnicah“ ali „plavžih“ na rebrih Rašice je vsaka sled izginila. V dobrem spominu so le ostanki zidovja in razvalin ajdovskega gradu „na Turnu“. Glede izraza „na Turnu“ sem bil prvotno mnenja, da okoličani tako nazivljajo le vojaško leseno piramido, stoječo vrh Rašice. Ampak, kakor se tudi sodba Rašičanov in Gameljčanov o marsikateri stvari medsebojno razlikuje, so si ravno glede te točke vsi enaki v svoji izpovedi. In tako z vso gotovostjo trde, da je na že omenjenem mestu res stal star ajdovski grad, katerega so že od nekdaj ime-

Redni občni zbor „Slovenske Matice“.

„Slovenska Matica“ je imela v pondeljek dne 25. maja v veliki dvorani „Mestnega doma“ svoj 44. občni zbor. Predsednik dr. Ilešič je pozdravil odposlanstvo „Matice Hrvatske“ gg. tajnika dr. Radića, blagajnika dr. Stjepana Ortnerja in profesorja Ivekovića. Zahvalil se je vsem slovenskim in hrvaškim listom, ki so prinašali vesti in recenzije o njenih publikacijah. Govornik vabi vse stanove v „Slovensko Matico“, zlasti pa trgovski in obrtniški stan. Nato je predaval dr. Ilešič o kulturi in politiki.

Gospod dr. Ante Radić je izročil skupščinarjem pozdrave „Matice Hrvatske“ in njenemu predsedniku. Bratski hrvaški narod se veseli vsakega pojava v delovanju Slovencev in želi najlepših uspehov „Matici Slovenski“.

Nato je poročal tajnik g. Podkrajšek, kateri je naznanil, da bo knjižni dar „Slovenske Matice“ za leto 1908 naslednji: 1. Zbornik „Trubarjev zbornik“, ki bo obsegal znanstvene razprave iz protestantske dobe naše književnosti. Bo ilustrovan. 2. Štrekelj: Slov. narodne pesmi, stanovske, 12. snopič. 3. Zabavna knjižnica XX. zvezek, ki prinese poleg pripovednih spisov dramo Zofke Kvedrove: Amerikanci. 4. Seidl: Kamniške ali Savinske Alpe II. del, ilustrovane. 5. Prevodi iz svetovne književnosti, 5. zvezek: Göthejev Faust I. del, v prevodu prof. Funtka. 6. Hrvatska knjižnica, III. zvezek prinese komentirano istrsko povest Veli Jože iz peresa Vlada Nazora, bogato ilustrovana s slikami prof. Šaše Šantla. 7. Knezova knjižnica, XV. zvezek.

Iz blagajnikovega poročila (g. dr. Detela) posnemamo, da je imelo društvo v letu 1907 dohodkov 36.150 K 12 h in izdatkov 40.505 K 88 h. Društveno premoženje je 31. decembra 1907 znašalo 109.966 K 20 h (5659 K 90 h manj, kot leta 1906). Skupno premoženje narodnih ustanov, katere upravlja „Matica“, znaša 72.239 K 57 h (za 3530 K 94 h manj, kot leta 1906).

Nato je sledila volitev odbora. Oddanih je bilo 96 glasov, od teh 83 veljavnih. Izvoljeni so sledeči gospodje: Dimnik Jakob, Koblar Anton, dr. Opeka Mihael, Pleteršnik Maks, dr. Sket Jakob, Zupančič Vilibald kot dosedanji odborniki; na novo pa pridejo v odbor: dr. Poljanec Leopold, profesor v Mariboru; Maselj Fr. Podlimbarski, c. in kr. stotnik in pisatelj v Ljubljani; dr. Mohorič Fr., c. kr. sodni tajnik v Ljubljani; Schwentner Lavoslav, knjigarnar v Ljubljani; Škerbinc Silvester, trgovski knjigovodja v Ljubljani.

Ko se je na predlog g. dr. Hribarja izrekla zahvala predsedniku in vsemu odboru za požrtvovalno delovanje, je zaključil g. dr Ilešič zborovanje, nakar se je vršil prijateljski sestanek v hotelu „Ilirija“ na čast hrvaškim gostom.

Družba sv. Cirila in Metoda

29. maja 1908.

Popravek. Objavila so se imena spečih podružnic družbe sv. Cirila in Metoda v nekaterih listih. Naveli sta se med temi tudi podružnici Rečica in Velenje na Štajerskem, to pa pomotoma, ker ne spita več, marveč sta se zbudili k živahnemu delovanju, imata delavna odbora in sta tudi že nakazali gmotnih uspehov, Rečica 1. januarja t. l. K 52, Velenje 21. maja t. l. 100 K. Nadejajoč se, da vrli rodoljubi teh podružnic ne zamerijo radi omenjene pomote, želimo le, da se rodoljubi po vseh krajih, kjer naše podružnice spe, ali jih še sploh nikdar ni bilo — ogorčeni, radi nedelavnosti teh tako potrebnih podružnic ter nam dajo prijetno priliko prav kmalu da sporočimo slovenski javnosti o oživljenju slovenske misli, o pokrepljenju dela za narodni blagor.

Narodni davkoplačevalci v korist družbe sv. Cirila in Metoda zbrani okrog nabiralne pole g. Franjo Majerja v Mariboru, so izgubili v zadnjem času po krivdi usode kar troje marljivih tovarišev. V nadomestilo za to izgubo stopili pa so v omenjeni rodoljubni krog štirje čestiti tovariši in sicer gg.: Rud. Jakhel, Ivo Zemljič, dr. Ant. Prus in dr. Srečko Rakovec. Rodoljubom — rodoljubna zahvala!

*

Nabiralnike družbe sv. Cirila in Metoda je razposlala naročnikom družbina pisarna. Prejela je premalo ključkov in je bila prisiljena oddati več nabiralnikov z enim ključkom, pa še ta večkrat ni raben. Prosimo naj vsi, kateri so prejeli nabiralnike, pa jih poslani ključki ne odklepajo, dajo popraviti, oziroma poslati družbini pisarni, da popravo oskrbi.

*

Družba sv. Cirila in Metoda razpolaga z malimi, prav ličnimi nabiralniki, ki so prav pripravni za pisarne in privatne hiše. Nadejamo se, da jih rodoljubne družine nemudoma pokličejo na delo. Prosimo!

*

Za družbo sv. Cirila in Metoda so zbirali učenci neke šole stare časopise in star denar, poslali so tudi rabljenih znamk in stanjol papirja. Časopise so prodali za 2 K 80 v, stari denar je prodala pisarna za 1 K 27 v. Po vzgledu teh rodoljubnih malčkov naj se pobira po vsem slovenskem stare časopise; odjemalci jim bodo trgovci, prejeti stari denar pa bi prodala pisarna. To bi vrglo družbi znantnih dohodkov. Na delo rodoljubno tudi slovenski malčki.

*

Za družbo sv. Cirila in Metoda so nabrali gimnazijci na majnikovem izletu 3 K 14 v; drugim je pa ostalo od majnikovega izleta 2 K 20 v. — Živeli mladi rodoljubi!

*

Za družbo sv. Cirila in Metoda so nabrali: star denar — Julij Sevnik in Radivoj Tušak, učitelja na Polzeli, jubilejne in druge znamke — mala Stanka Tratnikova, Rudolf Levec v Mozirju in Jožek Tušak, trgovec pri Sv. Antonu v Slov. Gor.; odreske smodk — ga. Kraigher v Postojni.

*

Družbi sv. Cirila in Metoda je daroval R. Samo Svobodojevski 5 K — mesto štafaže na na Dunaju.

Dnevne vesti.

Kranjsko.

— **„Narod“** se zaletava v kranjske klerikalne poslance, ker so glasovali za zvišanje rekrutnega kontingenta pri domobrancih. Toda s prav istimi razlogi bi moral iti v boj tudi proti onim slovenskim poslancem, ki so se glasovanju odtegnili. Kajti le-ti so ravno s svojo odsotnostjo pomagali, da je vladni nujni predlog prodrl. Samo treh protiglasov je bilo treba, da bi padel predlog in ž njim bi padla Slovanom, zlasti pa še nam Slovencem tako sovražna vlada. Bila bi to edina primerna taktika v našem sedanjem nadčloveškem boju za jezikovne pravice slovenskega naroda. Toda naši narodni radikalci a la Hribar so se raje odtegnili glasovanja ter s tem rešili vlado pred zasluženim padcem. S tako hofratovsko politiko pač ne bodo ti naši poslanci priborili narodu slovenskemu pravic. Ministrski predsednik se lahko v pest smeje, dokler ima take trabante za svojo telesno gardo. Jezik slovenski, slovenski sodniki, narod slovenski — imajo slabe zagovornike na Dunaju. Ako se jih Becku ni bati ob tako kritičnih trenotkih, kakor je bilo glasovanje za zvišanje rekrutov, še mnogo manj se jih bo bal, kadar jih ne bo potreboval. Take ugodne prilike ne bo morda nikoli več!

— **Podlost.** Kje drugod naj jo iščemo kakor pri „Slov. Narodu“? Napisal je, da so se Nemci pri zadnjih deželnozborskih volitvah pehali za Verbiča, Paušlarja, Gregoriča, Ravniharja i. dr., za kar jim „klerikalci“ izkazujejo protiusluge. No, če mora „Narod“ s takim „limom“ lepiti svojo polomljeno barko, potem je že slabo. Zlasti glede dr. Ravniharja ve „Narod“ čisto dobro, da ni imel nikakih obveznosti niti napram Nemcem, niti napram S. L. S. Ako ga potem „Narod“ vzlic temu spravlja v nekako zvezo s klerikalci in s tem v nekako odvisnost celo od Nemcev, je to tem podlejše. „Nova Doba“ tudi ob deželnozborskem volilnem boju niti za pičico ni odnehala od svojega stališča napram klerikalizmu in še manj od svojega narodnega radikalizma. In dr. Ravnihar je izrecno kandidiral na program, ki ga zastopa naš list. Nasprotno je pa „Slov. Narod“ skozi 15 let uganjal nemškutarsko politiko, se šele v zadnjem času dela nekaj bolj radikalnega, ko so mu Nemci odpovedali bili zavezništvo. Kdo bo verjel takemu radikalizmu? Kdo bo verjel radikalno pisanemu uvodnemu članku, ki ga pobija inseratni del iste „Narodove“ številke! Propovedujejo vodo, sami pa pijo vino. Radikalizem jim služi le ad captandam popularitatem, sami pa obiskujejo nemške trgovce in obrtnike, zahajajo v nemške gostilne ter brbljajo nemški, kadar so entre nous. Dokler ne obsodijo načelnika svoje stranke, ki ob volitvah lovi nemške glasove, dokler ne obsodijo Sokola dr. Vilfana, ki se prilizuje koroškim sodnikom z nemškimi vlogami, sploh dokler bodo njihova dejanja v kričečem nasprotju z njihovimi frazami, ki jih trobentajo skozi okno, toliko časa bomo trdili, da je ta njihov radikalizem čisto navadno slepilo. Spričo temu pa drugemu očitati zvezo z Nemci in narodno mlačnost, je podlost in nečuvena drznost. No, pa saj je podlost ena izmed lastnosti, ki bo za njimi poginila — „Narodova“ stranka.

— **Iz Sodražice.** V sredo popoldne ob 4. uri položili smo v grob starega Lavrenčiča. Od blizu in daleč so prihiteli prijatelji rajnkega, da ga spremijo k zadnjemu počitku. Pogreb je bil izredno veličasten in je pokazal, koliko spoštovanja in priznanja je vžival rajnki v vseh krogih. Posebno častno je bil zastopan trg Ribnica in okolica, prišli so prijatelji iz Dolenje vasi, Loškega potoka, Sv. Gregorja, z Velikih Poljan, iz Šušja, z Gore itd., udeležilo se je pogreba pa tudi mnogo odličnih znancev in prijateljev rajncega iz Ljubljane in drugod. Ker je rajnki, ki je bil že od mladih nog vnet lovec, še na smrtni postelji izrazil željo, naj ga poneso na njivo Božjo lovci, je imel pogreb, katerega je zelo spretno aranžiral g. prof. Marolt, lovsko lice. Ko so po blagoslovu pevci odpeli „Nad zvezdami“, dvignili so štirje lovski tovariši rajnkega, okrašeni s širokimi zelenimi trakovi, krsto in sprevod se je začel premikati po trgu. Ob krsti je kot častna straža korakal oddelek ognjegascev. Na čelu sprevoda je stopal s križem v roki lovec odet s širokim zelenim pasom nesoč v črn pajčolan zavit velik lovski rog. Njemu je sledil drugi lovec enako odet, nesoč svetilko in šopek svežih rož — zadnji pozdrav Mihe V. Za njimi je šla šolska mladina in ognjegasci. Za temi so se razvrstili venci. Prvi venec je bil „Lovskega kluba v Sodražici“, katerega so nesli trije člani kluba. Temu so sledili venci „Slov. lovskega kluba“, trga Sodražice, posojilnice v Sodražici, pevskega društ. „Glas“, ognjegasnega društva, znancev, prijateljev in sorodstva. Vence, katerih smo našteli okrog 30 so nosili dečki odeti v črn pajčolan. V cerkvi je zapelo po običajnih molitvah društvo „Glas“ genljivo žalostinko „Usliši nas gospod“, nakar je sprevod zavil na pokopališče. Ko je domači župnik ob azistenci sosednih gg. duhovnikov izročil truplo pokojnega materi zemlji, in vrgel na krsto prsti, govoril je nadučitelj in podravnatelj posojilnice gospod Mihajl Vrbič svojemu dragemu in zvestemu prijatelju v imenu posojilnice in občine ob odprtem grobu zadnji pozdrav. Njegov krasni govor je pretresel srca vseh in ni ga bilo očesa, ki bi bilo ostalo suho. Ko so zapeli pevci še „Jamico tiho“ zagrmele so za pokopališčem tri salve, — zadnji lovski pozdrav, katerega so izkazali rajnkemu njegovi stari lovski tovariši. S starim Lavrenčičem je šel pod zemljo mož stare korenine. Bil je preprost v besedi in v vedenju, toda njegova beseda je imela smisel, je imela jedro v sebi. Tudi mu ni nedostajalo pristne ribniške dovtipnosti in še v bolezni, je včasih tako ukrenil, da se je moralo nehote vse smejati. Bil je izredno vnet za blagor občine in je dolgo vrsto let delal za javnost kot prvi občinski svetovalec, trški načelnik in ravnatelj posojilnice. Legel je k počitku mož, kakoršnih ni dosti več med nami, mož katerega spomin bo še dolgo dolgo živel v srcih vseh, ki so ga poznali.

— **O Glasbeni Matici** in njenem koncertu v Zagrebu ima natanjčen popis in laskavo oceno zadnja številka „Pjevačkega vjestnika“.

— **Velika pevska slavnost leta 1909. v Ljubljani.** Prihodnje leto poteče 25 let, odkar se je ustanovilo v Ljubljani pevsko društvo „Slavec“. Ta izredni pojav v slovenskem pevskem društvenem življenju proslavi društvo z veliko pevsko slavnostjo v dneh 27., 28. in 29. junija 1909. l., na katero bode vabilo poleg slovenskih tudi bratska slovanska društva, saj je „Slavec“ v teku 25 letnega delovanja postal osebno znan daleč preko mej slovenske domovine. Bratska društva naj se pri določitvah svojih prireditev v prihodnjem letu blagovole ozirati na zgoraj omenjene dneve, kateri naj bodo posvečeni slovenski in slovanski pesmi na „Slavčevi“ 25letnici v Ljubljani.

— **Šah.** V Pragi se vrši pravkar mednarodna tekma na šahu. Tekme se udeležujejo šahisti svetovnega imena, med njimi tudi Slovenec Milan Vidmar. Zmagal je doslej v štirih igrah ter je drugi najboljši. Pred njim je samo še sloviti Schlechter, dočim je Vidmarju enak Duras. O končnem uspehu hočemo poročati.

— **Klub slovenskih umetnikov „Sava“** je odklonil nadaljno sodelovanje za udeležbo „Kranjcev“ pri jubilejskem izprevodu na Dunaju. Umetniki so to na kratko poročali časopisom, ne da bi naznanili povod za odklonitev. Govorica je različna. Eni pravijo, da so odstopili, ker jim je odbor popravljal izdelani načrt za izprevod, drugi trde, da je bil vzrok — denarno vprašanje, tretji zopet, da je bil vzrok ta, ker je odbor pred drugimi protežiral nemškega slikarja g. Wettacha. Dobro bi bilo, če bi gospodje

---

novali „na Turnu“. Še celo mlajši rod pomni ostankov razvalin. Ob času blagoslovljenja nove cerkve v Dol. Gameljnih je šlo 14 fantov „na Turn“ „šac kopat“. Kaj in koliko so pri tem kopanju dobili, tega vam seveda ne smem povedati. Kdor hoče to zvedeti, naj se obrne na mežnarja Novaka v Dol. Gameljnih; on je bil takrat zraven. Morda bo znal tudi stari Grega z Rašice o tem kaj povedati; meni, to si lahko mislite, takih skrivnosti ne bo pravil.

Kakor prvi naseljenci Rašice, tako so tudi poznejši gospodarji ob času nevarnosti se dogovarjali potom kresov s prebivalci gradu na Rakovniku (?) pri Sv. Katarini.

Tako torej povest o ajdovskem gradu „na Turnu“ vrh Rašice, obenem tudi o prvih prebivalcih Rašice in Dol. Gameljčanov. Kakor sem jo kupil tako jo zopet prodam, kdor kaj boljšega ve, pa naj boljše pove. O rokovnjačih in Francozih se je med tem časom nabralo toliko gradiva, da ga zamoremo svoj čas le posamezno obdelati. Tako tudi o prirodnih premembah površja Rašice z Gameljni in okolico vred. Zato za danes zaključujemo s povestjo o starem ajdovskem gradu „na Turnu“.

umetniki informirali javnost o motivih svojega izstopa, da je ne bodo begale tako raznovrstne in protislovne govorice. Vsekakor je za odbor velika zadrega, ker so ga gospodje umetniki takorekoč v zadnjem trenotku pustili na cedilu.

— **Nemški vojaki — izzivači.** Včerajšno noč je pet vojakov ljubljanskega 27. pešpolka kazalo po mestu svojo oliko, kakor že parkrat v zadnjem času. Hodili so po Kolodvorskih ulicah od gostilne do gostilne, izzivali goste in gostilničarje ter razbijali in iskali pretepa, tako da se jih je bilo opravičeno bati. V neki kavarni je jeden izmed teh kar naravnost nahrulil nekega domobranskega rezervnika z „windischer Hund!“ Rezervnik, v civilu ugleden obrtnik, mu je reagiral z molkom. Po gostilnah v Kolodvorskih ulicah pa so bili vojaki naravnost divji. Psovk ne konca ne kraja. Ker niso dosegli nikjer zaželjenega cilja, da bi se poskusili z „windische Hundi“ bojevati z bodali, so pokazali v neki gostilni svojo moč s stolmi in mizami, razbili električno svetilko, potem pa zbežali. Enega je policija na ulici ujela in izročila v vojašnico. Šarž nekega druzega polka se je hotel vmešavati v policijsko službo s tem, da je protestiral, zakaj policija vojaka prime. Lep podčastnik! Predrznega izzivanja s strani nemških sirovin v vojaški obleki je vedno več v Ljubljani. Značilno pa je pri tem, da zadobiva to izzivanje čedalje bolj nacijonalno lice. Ni li to prešlo na moštvo, od častnikov?

— **Občinske volitve v Ribnici.** V zadnji številki našega lista je natisnen popravek gostilničarja Jakoba Vovka iz Ribnice — v smislu § 19 —, v katerem slednji zanikuje dejstvo, da se je v njegovi gostilni plesalo veliki četrtek itd. Ubogi § 19., kaj mora vse prestati! Mi vzdržujemo vse naše trditve v polnem obsegu in lahko dokažemo njih resničnost s pričami. Že pred meseci je nek odbornik interpeliral pri občinski seji, zakaj se dopusti, da se pleše pri Vovku ob nedeljah med dopoludansko službo božjo! Prepričani smo, da bode tudi g. kaplan Orehek zanikal v smislu § 19, da ni res, da je o priliki agitacije za občinske volitve rekel v Otavcah: „in če je tudi sam hudič, samo da z nami voli!“ Ni naša navada in ne storimo radi, da bi take malenkostne dogodke spravljali v časopise. A prisilil je nas k temu g. Orehek s svojimi umazanimi napadi v „Domoljubu“. Ali morda misli omenjeni gospod, da je ta posel edini privilegij gospodov kaplanov-agitatorjev? Šilo za ognilo — in le njemu se naj zahvali g. Vovk, da je „prišel v časopis“. V bodoče naj pusti „dični“ „Domoljub“ napade na osebe, ki so tako drzni, da niso somišljeniki „vedno čile in vedno mlade“ S. L. S. (po „Domoljubu“) in zagotovljeni bodite vsi, da tudi mi ne bomo vlačili privatnih zadev v časopise.

— **Tajni shod.** Preteklo nedeljo sklical je v Ribnici g. poslanec Jaklič tajni shod zaupnikov S. L. S. Iz poročila „Slovenca“ smo izvedeli udeležbo zaupnikov, ki naj bi znašala 250 mož; pečali se bomo s tem shodom v prihodnji številki.

— **V Sodražici,** kjer izborno posluje posojilnica, ustanovil je g. župnik konkurenčno posojilnico in hranilnico, samo radi tega, ker se je naskok klerikalcev na staro posojilnico ponesrečil. Povsod le prepir in razdor, povsod hujskanje. Kaj pa, če bi stara posojilnica odpovedala občini, ki je v klerikalnih rokah, večtisočno posojilo, katero je dovolila zadolženi občini skoro brezobrestno?

— **Slovenska posojilnica v Kočevju** izborno napreduje. Tekom treh tednov ima nad 100.000 K prometa. To kaže, da je bila nujno potrebna in da Kočevje vendar ni tako čisto nemško. Morda se v kratkem lice kočevskega okraja znatno spremeni.

— **V Kočevju,** kjer je bila od nemških ponočnjakov ukradena že dvakrat naslovna deska slovenske posojilnice, so pred par dnevi vendar dobili zlikovce in sicer „in-flagranti“. Bili so trije vročekrvni tevtonči, ki so zdaj pod ključem.

— **Občinskim gerentom na Jesenicah** je imenovan g. A. Čebulj, ki je začel poslovati te dni. Po sedem in polmesečni anarhiji se je zopet pričelo redno delo. Nemški tovarniški stranki je Čebulj seveda trn v peti osobito že zato, ker gre njemu glavna zasluga, da so se združili v brambo te eminentno važne postojanke na Gorenjskem Slovenci brez razlike strank.

— **Sokolstvo.** Kakor smo že poročali, so letošnji sokolski zlet v Belgradu odgodili. Pripisati je to odločitev starosti Č. O. S. dr. Scheinerju, ki se je v tej svrhi ta mesec osebno mudil v Belgradu. Izprevidel je, da srbsko sokolstvo kratkomalo še pripravljeno ni za tak zlet. Pri tem pa je dr. Scheinerju posrečilo drugo veliko delo. Na inicijativo sta se sešla odbora obeh nasprotnih si telovadnih organizacij na Srbskem, namreč „Dušan Silni“ in „Sokol“, na skupno sejo. Na tej seji, ki ji je bil častni predsednik dr. Scheiner, in ki je trajala do 3. ure zjutraj, se je sklenilo soglasno, da se obe organizaciji združita v eno. Skupno ime bodi „sokolsko društvo Dušan Silni“ prapor „Dušana“ postane prapor nove zveze, a na praporu bodi znak sokolski; kroj bodi po vzrorcu ostalih sokolskih zvez. — V „Savesu“ hrvatskih sokolskih družtava“ so bili izvoljeni za starosto dr. Lazar Car, za podstarosto dr. Fran Bučar, za tajnika dr. Dragan Janeček in za načelnika Dragotin Šulce.

— **Novi sokolski društvi.** Vlada je potrdila pravila telovadnega društva Sokol v Št. Vidu nad Ljubljano in na Vrhniki.

— **Letošnji veliki manevri** vršili se bodo — prvič v tako velikem obsegu — med Št. Petrom-Knežakom-Ilirsko Bistrico — pa tja do Juršičev. Moštva bode okolo trideset tisoč; višji štabni častniki stanovali bodo v Ilirski Bistrici. Konec manevrov bode v bližnji Istri.

— **Čez Tabor, po Straži na Tabor.** Sicer se to malo čudno sliši, ampak je v resnici tako. Ko prideš čez novi most v Črnučah, vodi levo s ceste ob novi škarpi blizu prve hiše na „Brodu“ lahko dostopna pot na prvi Tabor nad Savo. Ta Tabor so zasedli Francozje; zapustili so ga še-le pregnani po avstrijskih vojakih. Krasen razgled ti nudi ta le še po svojih okopih dobro ohranjeni Tabor na ljubljansko ravan, Notranjsko; posebno pa na globoko pod njim tekočo bistro Savo. Izletniki v te kraje naj ne zamude ogledati si to znamenito zgodovinsko postojanko. Druga pot pelje na Tabor tudi čez Brod (nad Črnučami) mimo petih hiš nekdanjih savskih brodarjev. Pri zadnji „Ješte“ se vidi celo stara miza, na kateri je baje general Marmont kosil na Taboru. Pot od Tabora nadaljuje po vrheh čez gozdnato „Stražo“ (tudi zgodovinsko znamenita) na drugi Tabor nad Dol. Gameljni. Tudi od vrha tega Tabora je krasen razgled daleč naokrog. Odtod naprej vodi (že od Straže markirana pot) na Rašico. Čudno je, zakaj „Slov. plan. društvo“ ni markiralo pot na Rašico že čez prvi Tabor nad Črnučami, marveč še le daleč gori s ceste krenilo na Stražo. Ta markacija bi bila veliko hvaležneja od sedanje. Priporočati je tudi, da se na take zgodovinsko zanimive točke izletnike opozarja s primernimi napisi.

Štajersko.

— **Več narodne zavednosti.** Dne 2. t. m. predpoldne prideta dva slovenska potnika k železniški blagajni v Ptuju in zahtevata — seveda slovenski — vozne listke. Prvemu da službujoči uradnik brez odloga zahtevani listek, drugega pa kar naenkrat ni več razumel in je isti še-le po posredovanju druzega uradnika, ki je moral tolmačiti, dobil vozni listek. Na vprašanje, kaj da stori, ako ima opraviti s slovenskim kmetom, ki ne zna niti besedice nemški, odgovori uradnik, da je to čisto nekaj drugega, ker slovenska inteligenca dela to le iz „sovraštva do Nemcev“! Te besede so zopet jasen, a žalosten dokaz, kako malo se poslužuje naše razumništvo slovenskega jezik pri raznih uradih in da mu je narodni ponos skoro neznana stvar. Kdaj bodo prišli že vendar naši izobraženci do prepričanja, da je za Slovenca sramotno govoriti in občevati z našimi uradi v drugem, kakor v slovenskem jeziku?! Proč tedaj z vso komodnostjo in narodno mlačnostjo; bodimo zavedni in navdušeni Slovenci ne le pri čaši in kadar smo sami med seboj, ampak tudi v javnosti!

— **Nečuvena narodna mlačnost slovenskega učitelja.** Krajni šolski svet celjske okoliške šole je zaprosil deželni šolski svet v Gradcu, naj razširi okoliško šolo v šestrazrednico, ker je na šoli postavno število otrok za šestrazrednico. Deželni šolski svet je potem vprašal še slovenski občinski odbor celjske okoliške občine za mnenje in pristavil, da ni proti razširjenju šole v šestrazrednico, ako temu pritrdi tudi občinski odbor. No, in kaj je storil slovenski občinski odbor? Na predlog občinskega odbornika Levstika, učitelja okoliške šole, je sklenil, da se zaprosi deželni šolski svet, naj ne razširi okoliške šole v šestrazrednico, čemur je deželni šolski svet seveda z veseljem ustregel in že rešil dotični akt v negativnem smislu. Kaj naj rečemo o človeku, ki dela proti interesom svojega šolstva in naroda? Kako moremo potem zahtevati, da bode vlada upoštevala naše zahteve po slovenskih šolah na Koroškem, če v popolnoma slovenski celjski okolici odklanjamo spopolnitev šol!

— **Nemškega šolskega nadzornika** za vse nemške šole na Spodnjem Štajerskem hočejo, kakor se nam poroča, dobiti naši nemškutarji. Torej dozdajni okr. šolski nadzorniki so jim kljub temu, da preskrbno negujejo baš nemške šole, še premalo nemški. Ne las se ne sme skriviti kakemu nemškemu učitelju in naj je še tak političen razgrajač — to povelje izpolnjujejo vestno naši šol. nadzorniki. Pa to je še vse premalo! Na nemških šolah po Spodnjem Štajerskem je več kot $^2/_3$ dece slovenske, ki le vsled zaslepljenosti in neumnosti staršev tja zahaja, in to deco naj se na milost in nemilost izroči nemškemu nadzorniku!

— **Spodnještajersko nemško učiteljsko društvo** je zborovalo dne 17. t. m. v Celju. Zborovanja se je udeležil tudi nadučitelj Iglar iz Loke pri Zidanem mostu. Kaj neki porečejo slovenski Ločani k takemu postopanju svojega nadučitelja?

— **„Sokolski dom“ v Gaberju pri Celju** se bo pričel neglede vseh ovir kmalu zidati, tako da bo jeseni pod streho in gotov. Otvoritvena slavnost se vrši drugo leto ob priliki vseslovenskega sokolskega izleta v Celje. Stavba bo jako lepa in praktična. Narodnjaki, nabirajte za „Sokolski dom“ v Celju!

— **Št. Ilj v Slov. goricah.** Kako delajo Südmarkovci? Tisti privandranci iz rajha, ki jim je Südmarka za botro, pridejo na čisto originalen način pri nas do domovinske pravice in z njo do avstrijskega državljanstva ter do — volilne pravice. Lansko jesen in letos se je naselilo več protestantov iz Nemčije k nam. Vsi so prosili pri občini za sprejetje v domovinsko zavezo. Seveda je občinski odbor skoraj enoglasno te prošnje zavrgel. A vedeli so si ti poštenjaki drugače pomagati. Na njih prošnjo jih je sprejela in jim dala domovinsko pravico trška občina Stras pri Spielfeldu. S tem zadobe vsi pritepenci tudi volilno pravico že pri prihodnjih občinskih volitvah. To je škandal prve vrste! Krivica in nepoštenost, da jej ni para! Čudimo se le, da naša slavna vlada vse početje Südmarke mirno gleda in jej še celo gre na roko! Ali vlada ne vidi, da se s Südmarko širi v naše kraje protiavstrijski državi nevaren duh? Nas Slovence vlada zatira, kolikor le more, a proti Südmarki ne zgane z mezincem! Priporočali bi našim poslancem, da posežejo vmes, gradiva bi bilo dovolj! Poderimo most, ki so ga že začeli graditi nemški pionirji v Št. Ilju.

— **Nemški „Schulverein“** ima sedaj v 1108 podružnicah 110.000 članov. Na Štajerskem ima sedaj 98 podružnic. Kakor je videti, se hoče „Schulverein“ v bodoče z vso silo vreči na Sp. Štajersko. Resen opomin za nas, da skušamo obuditi vse speče podružnice, ustanoviti kjer le mogoče, nove in se zjediniti pri narodnem obrambnem delu!

— **Avstrijska uradna nemščina.** Graška „Tagespost“ poroča: Tekom pravde pred nekim dunajskim sodiščem se je razvil sledeč razgovor: Zagovornik obtoženki, katero je zagovarjal: „Ali ste razumela obtožnico?“ Obtoženka: „N e.“ Zagovornik: „Kolikokrat ste jo prečitala?“ Predsednik sodišča: „Tega vprašanja ne dopuščam!“ Zagovornik obtoženki: „Je li čital vaš oče obtožnico?“ Obtožeka: „Da.“ Zagovornik: „Ali jo je razumel?“ Obtoženka: „Ne.“ Zagovornik: „Tudi jaz kot zagovornik sem prečital (nemško) obtožnico, pa je tudi nisem razumel.“ Predsednik: „To je državnemu pravdniku vseeno.“ — K temu piše „Frankfurter Zeit.“: „Nerazumljiva obtožnica, ki je sledujič obtoženki prinesla šestmesečno ječo, je bila pisana v tisti uradni avstrijski nemščini, o kateri se je izrazil neki moj literarni prijatelj: Nerazumljivo mi je, kako se morejo v Avstriji — Čehi boriti proti nemškemu uradnemu jeziku. To bi vendar morali storiti v prvi vrsti Nemci sami!“ Te vrstice priporočamo posebej vladi, našim nemškutarjem, zakotnim nemškim lističem, „Štajercu“ in nemškim politikom kakor so Marckhl, Dobernig in tovarišija, v pobožno premišljevanje. Ako Nemci sami ne razumejo svojega uradnega jezika, kako naj ga razumemo mi Slovenci?

— **V občini je moč.** „Domovina“ piše: C. kr. okrajno glavarstvo v Celju priznava občini Kokarje z djanjem njeno tolmačenje člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l., da namreč morajo državni uradi slovenskim občinam dopisovati v slovenskem jeziku. Občina Kokarje je bila sprejela od glavarstva samonemške tiskovine „Strafregister“, ki pa je bil deloma tudi v slovenskem jeziku spisan z nalogom, naj zasliši nekega podpionirja zaradi prestopka vojnih predpisov (zaradi prepozne zglasitve). Župan Blatnik Franjo je vrnil samonemški „Strafregister“, rekoč: „da je c. kr. okrajno glavarstvo predalca II. in IV. spisalo tudi v slovenskem jeziku, ne zadostuje, kajti podpisani župan hoče tudi sam vedeti in razumeti, kaj je v nemških naslovih teh in vseh drugih predalcev tiskano ter se prepričati, če se podatki ujemajo s pomenom besedila. Z razsodbo državnega sodišča z dne 3. julija 1906, številka 264, se je razsodilo, da se vse v členu XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra l. 1867. za državljane določene pravice nanašajo tudi na občine. Iz tega sledi, da morajo državni in deželni uradi občini dopošiljati tiskovine ravno tako v njenem kakor državljanu v njegovem v deželi navadnem jeziku. Naj se blagovoli ves „Strafregister“ preložiti na slovenski jezik, na kar se bo takoj dalje uradovalo“. Okrajno glavarstvo je zahtevi ustreglo, kar dokazuje, da postaja ono nasproti onim občinam tudi v jezikovem oziru pravično, ki so nasproti samim sebi pravične ter zahtevajo odločno svoje jezikovne pravice. Možata beseda zavednega župana doseže pri politični oblasti pravico. Zavedni župan občine Kokarje je v vseh svojih jezikovnih zahtevah vedno dosleden, zato postaja glavarstvo tudi v jezikovnih ozirih nasproti občini Kokarje pravično. Zavednost in odločnost rodi pravico, nezavednost in zaspanost pa podpira in goji krivico na škodo naroda.

Koroško.

— **Za glavno skupščino nemškega „Schulvereina“** je dovolil deželni glavar Goess veliko dvorano — deželnega dvorca. Tretjina koroškega ljudstva je slovenska, a vkljub temu si jo upa Goess na tak način izzivati!

— **V Bistrici v Rožu na Koroškem** so pri zadnjih občinskih volitvah zmagali zopet nemškutarji. Slovenci so vložili ugovor.

Primorsko.

— **„Gregorčičev dom.“** Odbor društva „Šolski dom“ je v svoji seji dne 14. marca 1908 sklenil soglasno, da v proslavo 60letnega vladanja cesarja, v spomin neumrljivemu pesniku Simonu Gregorčiču ter v namen, da se preskrbijo nujno potrebni nadaljni prostori za slovensko šolstvo v Gorici, naj se podere stara društvena hiša v ulici Vetturini in na njenem mestu naj se sezida šolsko poslopje z nekaterimi postranskimi prostori, ki bo nosilo napis: „Gregorčičev dom — ob 60letnem vladanju cesarja Franca Jožefa I.“ Stavbeni načrti so že potrjeni, in je stavbena oblast dala tudi že stavbno dovoljenje. Potrebščine so proračunjene na 75.000 K brez stavbišča. Stara hiša je večinoma že posuta, in bo stavba najbrže že do jeseni pod streho. Ker pa društvo nima toliko premoženja, da bi pokrilo stroške, se obrača do vseh domoljubov s prošnjo, da prispeva vsak po svoji moči k namenjeni stavbi, ki naj tvori živ dokaz zavednosti in rodoljubnosti Slovencev. Darila sprejema društvo „Šolski dom“ v Gorici.

— **„Slovenčevo“ hvalisanje tržaškega škofa Nagla** prav dobro zavrača „Soča“ v sledečem dopisu: „Slovenec“ pripoveduje, da je bil na slavlje sv. Helene v Kastvu tržaški škof Nagl, ki je asistiral v hrvaščini peti maši. — Naslov taki brzojavki iz Klane pa je dal „Slovenec“: Škof Nagl — „sovražnik Slovanov“: češ, kdo more reči še, da je tržaško-koperski škof Nagl sovražnik Slovanov. Če je prisostvoval taki maši, kaj sledi iz tega že, da ni sovražnik Slovanov? „Slovenec“ seveda se trudi ob vsaki priliki dokazati, da škof Nagl ni sovražnik Slovanov, toda mi v primorskih deželah dobro vemo, kakega prijatelja imamo v škofu Naglu. Škofi, katere hvali „Piccolo“, niso naši prijatelji. To razume menda tudi „Slovenec“. — Če je bil škof v Kastvu, je bil seveda v cerkvi. Če je asistiral maši, s tem še ni rečeno, da mu ugaja v „hrvaščini peta maša“. Po tem, da se tako peha za latinščino po istrskih cerkvah ter izganja stari slovanski bogoslužni jezik, je soditi upravičeno, da škofu prav nič ne ugaja nelatinska maša. Škof je šel iz cerkve tak prijatelj Slovanov, kakoršen je vstopil. Ljudstvo v njegovi škofiji pa ga tudi pozna; zato je zaman ves trud „Slovenca“, da bi temu prebivalstvu priljubil zagrizenega nemškega škofa, ki je velik sovražnik Slovanov.

— **„Lega Nazionale“** je imela lani v primorskih deželah dohodkov K 159.715·15, izdatkov pa K 134.147·46. „Lega“ je imela vseh dohodkov lani K 249.860·03. Skupnega premoženja ima za K 746.562·52. „Lega“ je prodala svojega koleka za 15.000 K, za vžigalice je nabrala v zadnjih dveh letih 9000 K; letos so jih prodali že za 3445·38 kron. Tako odmeva z velike skupščine „Lege“, ki je bila v nedeljo v Rivi.

— **Glavna skupščina „Lege“** v letu 1910. bo baje v Gorici. Tako so sklenili v Rivi. Navzoči goriški podžupan Bombič je nato zajokal, da je Gorica v svojem narodnem mučeništvu vredna velike skupščine „Lege“. Ta sklep je drzna provokacija Slovencev. Na slovenskih tleh ne trpimo skupščine „Lege“. Zato protestiramo že danes proti sklepu v Rivi ter zahtevamo, da se skupščina „Lege“ ne sme vršiti v Gorici.

Gospodarstvo.

Diamanti naših gorá.

Dopis s kmetov.

(Vse pravice pridržane.)

Na podlagi strokovnjaškega raziskavanja*) razmerja med zavžito krmo ter tvoritvijo užitnih produktov s strani živalskega telesa, katero je izvrševal gospod Rohrman, vodja deželne kmetijske šole na Grmu, na ondotnem uzornem hlevu, dognali smo, da ima dandanes kranjski kmetovalec z ozirom na stroške prereje in cene krmilom na eni strani, ter skupičkom za živalske produkte na drugi strani pri vsakem govedu, katero redi, letnih 200—300 K efektivne izgube, katero pokrije na ta način, da mu prvič vloženi kapital nikakih obrestij ne nosi, ter da drugič zasluži za naporno, dolgourno delo le 60 h na dan.

Ker je bilo po ljudskem štetju iz leta 1900. na Kranjskem okroglo 250.000 glav goveje živine, tedaj znaša letna izguba kranjskega kmeta pri živinoreji najmanj 50 milijonov kron, ali v 20 letih, odkar se namreč z živinorejo rešuje našega kmeta, 1000 milijonov K ali eno milijardo.

Človeka obide zona ter se mu lasje ježe, ko vidi te številke. Eno milijardo je moral naš kmet v tej kratki dobi vreči v žrelo molohu umne živinoreje in tako drago plačati svojo nevednost in lahkovernost nasproti svojim mu vsiljenim gospodarskim učiteljem, političnim voditeljem ter raznim krivim prerokom.

In so ljudje, ki se še čudijo, da ne more naše kmetijstvo naprej. Vprašam Vas, kje na svetu pa je stan, ki bi mogel vreči na leto 50 milijonov v vodo, in bi se mu moglo pri tem še dobro goditi. Taka neumna zapravljivost je mogoča le na Kranjskem, kjer je neumnosti in nevednosti, pa tudi zlobe na cente naprodaj.

Bridka očitanja nam silijo v pero nasproti onim faktorjem, ki so vse to zakrivili. Toda po toči zvoniti je prepozno, in mi se moramo ozirati le na dane razmere, kakor obstoje, ter poskušati sedaj, ko smo jih spoznali ter tudi njih vzroke, prej ko mogoče rešiti se iz njih. Za rekriminacije ter obračun z dotično gospodo bo že še časa dovelj.

Oglejmo si torej najprej one činitelje, ki so napotu osamosvojitvi kmetovi, ter ga tišče z raznimi sredstvi k tlom, da se ne more gospodarsko osamopomoči in rešiti iz svojega bednega položaja. Pri tem kar odkrito izjavljamo, da nam razni očitni nasprotniki še niso tako nevarni. Te vsaj vidimo, ter jih v odkritem boju lahko hitro uženemo v kozji rog, kakor smo to tudi storili. Hujši in zlobnejši so oni širokoustni prijatelji kmetovi, ki hodijo kot volkovi v ovčji obleki okolo ter s priliznjenimi besedami kmeta slepe, da ta ne spozna, da so ponajveč le oni krivi kmetove bede. Tem bomo torej posvetili največjo pozornost.

Naj nam bo tukaj dovoljeno oddaljiti se nekoliko od predmeta, ker je to potrebno za poznejše dedukcije.

Štel sem pri košnji mahleje in pogledal na uro, da se prepričam, koliko kvadratnih metrov more pokositi dober kosec v gotovem času. Dobil sem, da mahne kosec s koso, ko podira srednje veliko, ne preveč poležano travo, na ne preveč od krta razritem travniku, povprečno po 20 krat na minuto, ali 1200 krat na uro. Če mi dalje vpoštevamo. da kosi vsega skupaj tekom 16 urnega delavnega časa poleti 10 ur ter porabi ostalih 6 ur za klep in brus kose ter za jedilne in druge odmore, tedaj dobimo, da mahne na dan 12.000 krat s koso. Ker zasluži vsled nizkih prodajalnih cen živalskih produktov le 60 h na dan, tedaj mora mahniti 12.000 : 60 = 200 krat za 1 h. Pri tem bodi omenjeno, da je delo jako naporno ter se vrši ob hudi vročini, da teče koscu pot curkoma po životu, in se mu delajo žulji na rokah.

Tu bo takoj ugovor pri rokah: saj imamo kosilne stroje. Te stroje priporoča za hribovite kraje le oni, ki nima pojma o košnji. Stroj je le za one, skoro popolnoma ravne kraje, kjer ne poleže trava, in gospodarju ni na tem, da mu precej trave ostane nepokošene. Kjer ima pa vsaka bilka svojo vrednost, ter so tla strma in valovita, kakor je to pretežno pri nas, pa ni stroj za nobeno rabo. Na valovitih tleh poreže stroj po hrbtih kar rušo s koreninami vred, po onih malih globelih pa postriže travo le visoko od tal. Če je zraven še poležana, se pa ta za stroj niti zmeni ne, ampak gre stroj kar po vrhu čez. Kosil mi je hlapec s strojem na bolj strmem travniku, kakor so ponavadi na Kranjskem, pa se je nestvor prekucnil, konja sta pričela teči in pravo čudo je bilo, da je prišel hlapec razen prestalega strahu nepoškodovan iz afere. Nisem ga mogel pripraviti več na oni stol.

Če se priporoča našemu kmetu kaka taka novotarija, se mora vedno premisliti, če je tudi pripraven terên zanjo. Vsled hribovitosti ostane za našo deželo razen malih izjem le ročna kosa kot pripravno orodje za košnjo trave.

Torej 200 krat moram mahniti s koso za 1 h, po raznih pisarnah pa naredi kdo, ki nima posebne izobrazbe, par nečitljivih čačk s peresom, pa zasluži po 5 K in še več. Pa se še zbero v koru in vpijejo da jih kmet odira. Zapomnimo si dobro to in preidimo nazaj k predmetu.

Oglejmo si torej, kdo ovira kmeta, da si ne more zboljšati tega svojega žalostnega položaja, kar se pa more zgoditi edino-le s povišanjem prodajalnih cen svojih produktov, ter je vsako drugo sredstvo dokazano brezuspešno?

To je v prvi vrsti S. L. S. v sedanji svoji sestavi pod vodstvom gospoda dr. Kreka. Ta mož je pač toliko učen, da uvidi lahko prave vzroke sedanje kmetove bede, in vendar, dasiravno izključno od kmetov izvoljen, ne zamudi nobene prilike, da ne bi delal zoper prave kmetske koristi. Bežal je iz zbornice, ko se je šlo za odprtje meje, in prisilil vse klubove tovariše, da so glasovali kakor en mož za nagodbo z Ogrsko, dasiravno so bili izvoljeni vsi na agrarni program, katerega kardinalna točka je carinska ločitev z Ogrsko. Seveda je takrat kazal na nevarnost državnega obstoja ter belokranjsko železnico. Kar se prvega tiče, vas vprašam, zakaj bi poljubljali šibo, s katero nas mačeha tepe? Glede belokranjske železnice se bodo pa tudi kmalu pojmi zjasnili. Najprvo se bo vino s Hrvaškega in Dalmacije lahko uvažalo, in Belokranjci utegnejo priti s svojim glavnim pridelkom iz dežja pod kap. Drugič se je pa tudi oni svetovni promet razkadil, nalik megli pomladnega jutra. Ko se je namreč pred kratkim obrnila zagrebška trgovska zbornica na trgovinskega ministra Košuta, ki je obenem tudi minister za železnice, s prošnjo, naj se železnica Karlovec-Metlika zgradi kot glavna proga, je ta vljudno pa odločno prošnjo odbil ter izjavil, da bi vsled terênskih razmer to preveč stalo. In tako dobimo kako ozkotirno vijugasto železno kačo s prav malimi polumeri ovinkov, tako da bo na tej „glavni“ železnici vsak večji in hitrejši promet izključen. Zviti Oger je lahkovernega Avstrijca zopet enkrat, kakor se je to že velikokrat zgodilo, prav debelo goljufal. Napravi na videz dvojico strnjenih šin, toliko, da lahko reče: evo vam železnice! ter se bo v pest smejal prevaranemu Avstrijcu, ki bo debelo gledal to glavno progo prve vrste. Za tako slepilo in skledo leče je torej izdal takrat dr. Krek svoje volilce in njih koristi!

In sedaj, ko se bliža nova uima na obzorju t. j. trgovinska pogodba s Srbijo, katere posledica bo, če se sprejme, da se naša dnevna plača 60 h zniža na 50 h ali pa še manj, pa zopet ne gane mezinca, da bi to preprečil. Nasprotno namiguje v svojem glasilu, da napravijo Kranjci dobro kupčijo, če glasujejo za to pogodbo, in jim da država v zameno 15 milijonov v melijoracijske namene. Če bo vsled sprejetja te pogodbe padla cena živini le za 10 %, znese to na leto 250.000 × 250 K/10 = 6,250.000 K. Torej bo izguba že v dveh letih skoro dosegla oni enkratni znesek 15 milijonov. Obenem pa se nam zapre vsaka možnost, da bi si mogli zmanjšati oni deficit 50 milijonov, ki ga imamo vsako leto pri živini. Dalje se bo pa precejšnji del one vsote porabil za mestne vodovode, in dobe kmetske občine le male drobtine. Končno, od kod pa vzame država onih 15 milijonov, ki jih nam baje podari? Enostavno iz davkov, t. j. iz našega žepa. Tu se vidi, kako so ti gospodje nevedni, ali pa se hlinijo nevedne, da zakrijejo s tem svojo zlobo.

Torej vseh 10 kmetskih poslancev S. L. S. molči kakor grob na višji ukaz in se ne upajo niti ziniti zoper ta nov atentat na koristi kmetov-volilcev. Toliko menda niso nevedni, da bi ne vedeli, za kaj se gre. Saj vendar lahko slišijo grom s Češkega, Moravskega‘ Avstrijskega ter bližnjega Štajerskega, koder pa živinoreja niti ni glavna kmetova panoga. Seveda jih straši dr. Krek s konzumenti, odkoder se tudi rekrutira kakih $^1/_{10}$ njihovih volilcev.

(Sledi.)

*) Glej članek „Stvari do dna“ v 2., 3., 4. in 5. štev. ter „Kmetski utrinki“ v 30., 31., 32. in 33. štev. „Nove Dobe“.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Borza je bila zadnje dni sicer bolj živahna, vendar se je zanimanje kazalo le za alpine in posamezne lokalne vrednote. Dividenda praške industrijske družbe se je cenila na 140 K. Na tukajšnjem denarnem trgu se ni ničesar spremanilo. Notirale so kreditne akcije 631, ogrska kreditna banka 748·—, bančno društvo 521·50, zemljiška banka 440·50, državne železnice 694·—, lombardi 134·50, alpinske montanske akcije 662·50, ruska renta 96·10. Bančna obrestna mera $4^1/_2$ %, privatni diskont, $3^{11}/_{16}$ daljši $4^1/_2$ do 5 %.

Promet s pridelki.

Vremenske razmere ne odgovarjajo željam poljedelcev, posebno občutno je pomanjkanje dežja na Ogrskem. Ako ne pade v kratkem času obilo dežja, bo stanje žetev jako neugodno, posebno v Translitvanski, med tem ko je pri nas ugodnejše. Zato pri nas niso cene tako poskočile kakor v Budapešti; med tem ko je v Budapešti cena pšenice poskočila za 10 do 15 v, je znašalo pri nas zvišanje v najboljšem slučaju komaj 10 v.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška 76 do 79 kg K 12·35 do K 12·85, slovaška 77 do 81 kg K 11·80 do K 12·40; nižeavstrijska in moravska, K 11·70 do K 12·—.

Rž, slovaška 72 do 75 kg K 10·30 do K 10·85; peštanska 72 do 75 kg K 10·60 do K 10·85; avstrijska 72 do 75 kg K 10·60 do K 10·80; ogrska 72 do 74 kg K 10·50 do K 10·75.

Ječmen moravski K 8·30 do K 8·65, slovaški K 7·10 do K 8·25.

Koruza, ogrska K 7·— do K 7·20.

Oves, ogrski izjemne vrste K 8·10 do K 8·45; prve vrste K 7·85 do K 8·10.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 62·— D, K 62·40 Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 98·— D, K 99·—.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 67·75 do K 68·—.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11·50 do K 12·— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso	prednje	K	0·80	do K	1·54
„ „	zadnje	„	1·—	„ „	1·80
telečje „		„	0·72	„ „	1·80
svinjsko „	ogrsko	„	1·20	„ „	1·80
ovčje „		„	1·16	„ „	1·20

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 65·— D, K 66·— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 33·50 D, K 34·— B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 58·— D. K 59·— B ab Dunaj. Cena nespremenjena.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 79·25 B K 79·75 B, kristalni sladkor prompt K 69·50 D, K 70·—, ab Dunaj.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average B 47·— D; K 48·— B; Santos Perl Good K 51·— D; K 52·— K prompt od Trsta. Tendenca mirna.

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča

izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

FRAN JUVAN

posestnik valjčnega mlina v Srednjih Gameljnih nad Ljubljano

priporoča svoje

izvrstne mlinske izdelke.

Učiteljska tiskarna priporoča vizitke in kuverte s firmo.

Prva

domača dolenjska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno		K 1·—	lit.	Tropinovec navad.		K 1·—	lit.
„	III.	„ 1·10	„	„	III.	„ 1·10	„
„	II.	„ 1·30	„	„	II.	„ 1·20	„
„	I.	„ 1·50	„	„	I.	„ 1·40	„
Drožnik	III.	„ 1·30	„	Brinjevec	III.	„ 1·40	„
„	II.	„ 1·50	„	„	II.	„ 1·80	„
„	I.	„ 1·80	„	„	I.	„ 2·—	„

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteta **‚Slovenec‘** narodna grenčica narodni liker od K 1·10 do K 1·20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1·— do K 1·60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1·— do K 2·— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po **30 vin.** se dobiva v knjigotržnici g. **Lav. Schwentnerja v Ljubljani.**

Fr. P. Zajec

Ljubljana, Stari trg 26

priporoča svoj dobro urejeni **optični zavod,** kakor razna očala, ščipalce, daljnoglede, toplomerje, zrakomerje itd. — Očala in ščipalci se napravijo natančno po zdravniškem receptu.

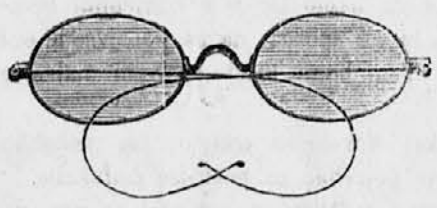

Velika zaloga raznih **žepnih in stenskih ur** zlatnine in srebrnine.

Ceniki za optično blago in separatni ceniki ur in zlatnine se razpošiljajo ranko.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Ustanovljeno 1842. Telefon štev. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: **Miklošičeva cesta 6** nasproti hotela „Union“.

Delavnica: **Igriške ulice 6 Ljubljana.**

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje **hranilnih knjižic**; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje **vabil, pravil, plakatov, diplom,** ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna. Cene zmerne.

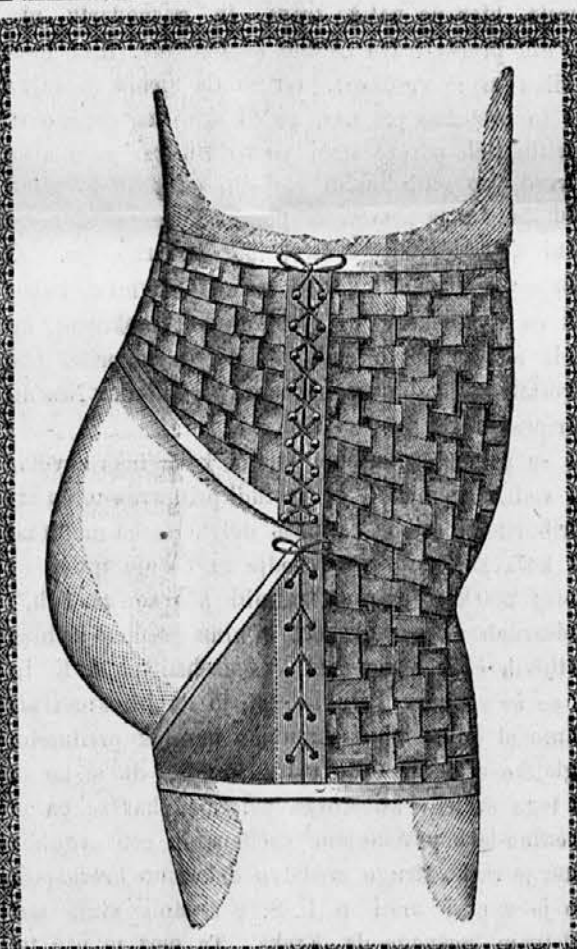

Izdelovatelja kirurg. instrumentov

Br. Hlavka, Ljubljana

atelje za ortopedične aparate in bandaže

Priporočata svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev aparatov za inhalacije s paro in mrzlo, stereliziranе obveze in pamuka, kakor tudi nogavic za krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke, stvari in aparate za samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumijevih posteljnih podložk. Vse bangade se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po odredbah p. n. gg. zdravnikov. — Zunanja naročila se točno in diskretno dopošiljajo.

Galvanični poniklovalni zavod z motornim obratom. Popravila se izvršujejo točno in ceno.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 **zidarsko, zarezno** in **vso drugovrstno opeko** v vsaki množini.

Podružnica v Celovcu

Delniška glavnica: **2,000.000 kron.**

Rentni davek plačuje banka sama.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani

priporoča: promese na 3% zem. kred. srečke II. em. po K 5·50, žrebanje 5. maja, glavni dobitek K 60.000·—
„ „ 3% zem. kred. srečke I. em. po K 5·—, žrebanje 15 maja, glavni dobitek K 90·000·—
„ „ 4% og. hipotečne srečke po K 4·—, žrebanje 15. maja glavni zgoditek K 70.000·—
„ „ og. premijske srečke, cele po K 12·—, polovice po K 7·—, žrebanje 15. maja, glavni dobitek K 200.000·—

obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga

po $4\frac{1}{2}$%

Podružnica v Spljetu

Reservni fond: **200.000 kron.**

Rentni davek plačuje banka sama.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!

Odgovorni urednik: Franjo Feldstein. Izdaja konzorcij „Slov. gosp. stranke“. Lastnina „Slov. gosp. stranke“. Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.